

RELIGIOUS CONNOTATIONS IN ANA BLANDIANA'S POEMS

Bianca Cruciuc, PhD Candidate, "Petru Maior" University of Tîrgu-Mureş

Ana Blandiana, the most representative poetic –artistic and social sense all revealed through her poetry. She tries to go through things to sense the spirit. Her entire poetry is inspiration and grace. She concern existential mytery and knows the Truth. She gives us a pure and full of candour poetic of profound and constant search for the divine and moral justifications of existence, bringing her fully the gratitude of being placed among the few writers whose creative interior reflects her artistic grandeur.

Keywords: Ana Blandiana's lyrics, lyrical ego, religious connotations, mystery, divinity.

„Poetul este omul care și-a păstrat intactă facultatea de a se mira, de a se minuna în fața lumii și a vieții, el este cel care cu fiecare privire a să ia lumea de la început, astfel încât ea capătă înfățișarea primordială a unui fapt nou, devenind în fața entuziasmului poetic într-o continuă geneză.¹ Barthes afirma cândva că omul este o ființă predispusă spre meditație și plăcere, dar cea dintâi formă a plăcerii este scrisul. A scrie este o bucurie sacralizată „je sacralise un jouissance, un jussance d ecrire”² teoretizând plăcerea (bucuria textului) afirmând că „nimic nu-i probabil mai cultural decât plăcerea, întâlnirea dintre lector și text este „sensul unei întâlniri de dragoste”³. Acolo unde nu există credința în progres nici cultura ca formă a activității omenești nu se poate produce, dat fiindcă o creație culturală rezultă întotdeauna din credința că există încă teme nedelegate, dar pentru care puterile omenești sunt îndestulătoare⁴. În acest sens psihismul individual al creatorului dă tonalitatea afectivă a operei, căci nivelurile configurative, mai cu seamă structurile configurative, structurile profunde ale poetului, se dezvăluie prin delicatețea poeziei sale, devenind un” modus significandi” prin care lucrul existând în particular este semnificat în condițiile individuației lui⁵, de fapt, în lirică nu totalitatea verbelor și substantivelor fac poezia, ci tocmai siluirea formei tacite, punerea lor în relații neașteptate.⁶

În ceea ce privește actul creativ, Ana Blandiana ne cuminecă pe toți cu poezia sa, plină de fior candid, naturalețe și o finețe rafinată. Ea însăși ne mărturisește „scriu că n-am descoperit nici o altă soluție, mai eficace, mai totală, nevoii mele de-a exista, exasperării mele de-a mă convinge nu numai că sunt, dar și că ființa mea are un sens. Nu susțin că scrisul este singurul sens posibil, susțin doar că este singurul sens care mi-a fost dat mie, pe care am fost în stare să-l inventez. Și nu mă refer atât la perenitatea lui, de altfel problematica, la ideala lui supraviețuire, cât la momentul nașterii sale, la intensitatea clipei de acum, salvatoare prin simpla sa apariție din neant”⁷. Pe lângă acestea, faptul de a se minuna în fața lumii dar și a vieții de fiecare dată că în fața unui lucru inedit și nou, pare să fie una dintre laturile

¹ Ana Blandiana, *Cele mai frumoase poezii*, ed. Albatros, 1978, pg.5 .

² E.Simion, *Sfidarea Retoricii*, Cartea Românească, București, 1985, pg. 22.

³ Idem pg. 23 .

⁴ Tudor Vianu, *Filosofia Culturii*, Ed. Eminescu, București 1982 pg. 248-249.

⁵ Ioana Em. Petrescu, *Configurații*, Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1981, pg .23.

⁶ Eugen Barbu, *O istorie polemică și antologică a literaturii române de la origini până în prezent*, Ed. Eminescu, 1975, București, pg 377.

⁷ Ion Holban, *Literatura Română de azi. Poezia Proză*, ed Tipo Moldova, Iași 2012, pg 100.

interesante ale temperamentului sau poetic, al talentului său real, incontestabil – ea deține o bună înțelegere a naturii fenomenului poetic și o inteligență artistică covârșitoare⁸, cât despre poezia ei rămâne o dramatică și niciodată încheiată căutare a unui centru structural, „o fugă în tine însuși cât mai adânc”⁹. Poemele de maturitate ale ei, cu fiorul lor neoromantic rămân documente ale memoriei colective, dat fiind că poemul nu poate fi în afara istoriei niciodată.¹⁰

Evident, că ea a continuat să facă din existența ei, un spectacol și din poezia ei o sărbătoare a spiritului, totodată găsim la ea „un respect aproape religios pentru poezie” ca urmare ea trăiește pentru poezie, fiind o formă de mulțumire compensatorie pe care în mod providențial i-a oferit-o divinitatea¹¹, în același timp ea evită încercările de simbolizare (primejdioase totuși pentru valoarea poetică) și lasă lucrurile să-și continue în poezie mersul firesc, ascuns, enigmatic uneori, (dar niciodată forțat) cu scopul de a demonstra ceva și fără alt imbold decât acela al gândirii poetice care află corelații în adâncime și înalță în poezie.¹² Spre deosebire de cele afirmate mai sus, dansul cuvintelor ei comunică ceva unic și esențial despre ființa, care zice Sartre, se ridică în fața noastră „ca un turn de liniște”¹³. În realitate Ana Blandiana este o poetă a rigorilor, a moralei, al adevărului spus în față, având o conștiință valorică a sinelui său uman și creativ ea însăși mărturisind că „toată viața mea am fost obligată să mă scuz nu pentru defecte, ci pentru calități. De altfel acestea din urmă, și nu celelalte mi se reproșau [...] ca și cum aș fi știut din prima clipă că ele sunt cele care nu mi se vor ierta, că trebuie să fiu atentă să nu mă deosebesc prea șocant de cei din jurul meu”¹⁴. În ciuda acestui fapt, salvarea ei se află în aspirația spre puritate, ca și condiție etică și în sublimarea vieții în artă, ca și condiție estetică¹⁵. Altfel spus, ea știe că nemurirea se poate obține doar prin identificarea cu universul și nu prin imitarea naturii și că este un fel de transsubstanțiere, o mutație ontologică. Cu atât mai mult, fire iscoditoare ea caută hotarul dintre bine și rău, înnorat și senin, lumina și noapte, exterior și interior, paradis și infern.¹⁶ Cu alte cuvinte, e fascinată de misterul existențial, de acel mister despre care spune Blaga că este pentru noi un suprem unghi de vedere, în mijlocul acestei lumi se află misterul central existențial, dat fiindcă Dumnezeu este factorul originar, posesor al cunoașterii absolute. Poeta ajunge să-L perceapă, cunoască pe Dumnezeu prin tăcere, meditație, prin lirica ei meditativ - reflexivă, știut fiind că cea mai rapidă cale de acces spre meditație este tăcerea, pe care o exersează deplin, ea deține un sens adânc al lumii (Blaga) se minunează în fața misterelor, își exercită mai precis facultatea mirării simultan cu cea a creației, îmbinând tacit inefabilul realului cu adâncimile sufletului.

Preocupată fără îndoială de problematica existențială, Ana Blandiana, fire contemplativă în “A Treia Taină” (care taină a ei o presupunem, întoarcerea în sinele ei pueril, întoarcerea la copilărie, la vârsta inocenței dar stăpână pe maturitatea cugetării ei poetice) surprindem eul liric într-o căutare permanentă, într-o continuă sete de cunoaștere, ea dorește

⁸ Ana Blandiana, *Cele mai frumoase poezi*, editura Albatros pg. 5-7.

⁹ Ion Holban, *Literatura română de azi*, pg. 109.

¹⁰ Idem pg. 113.

¹¹ Eugen Simion, *Sfidarea realității*, pg. 337.

¹² Ana Blandiana, *Cele mai frumoase poezii*, pg.8.

¹³ Eugen Simion, *Scriitor român de azi*, pg.197.

¹⁴ Ana Blandiana, *Fals Tratat de manipulare*, Ed, Humanitas, București 2013, pg.266.

¹⁵ Al. Piru, *Istoria Literaturii Române de la începuturi până azi*, Ed. Univers, București, 1981, pg 503.

¹⁶ Idem, pg 503.

să ajungă la desăvârșire, dar mai întâi știe că permanentizarea veșniciei Binelui, presupune înveșnicirea lui, și că el se făurește prin “căutarea începutului răului “(Hotarul) așa încât ea pornește cu o sete “aprigă “și din toate puterile la râvnă pentru permanentizarea și instaurarea Binelui în lume (social).

Ana Blandiana este binecuvântată de divinitate, având un statut privilegiat, anume acela de a se naște ca fiică de preot și crescând în moralitate, bine și adevăr, valori pe care le va promova mai departe în operă sa lirică și socială. Ea este omul care caută Dreptatea, Adevărul cu prețul suferinței personale, putem spune că este un justițiar care apară valorile morale, știe perfect că locul ei în lume bine definit este să “alerg și acum să găsesc locul unde/Să mă așez pe pământ să contemlu/Linia care desparte răul de bine/. Cum ploaia nu are margini și nu i-a putut descoperit nimeni hotarul, nici chiar poeta nu poate străpunge toate posibilitățile cunoașterii ea concluzionează ușor mistic, spunând “Dar întotdeauna răul încetează – nainte/De a-i descoperi hotarul/Și reîncepe – nainte/De a ști până unde e binele”. Interesantă ni se pare abordarea Creației, în “Cumintele animal” astfel ea simbolizează actul creativ divin, sintetizând zilele creației Universului cu tot ce este pe el și al omului inclusiv, arătând că universul este “un animal cuminte”,” cutreierat de planete/Ca de globule roșii și albe “, noi oamenii creați către sfârșitul actului creativ divin “noi suntem ochii” fragili pe care Proniatorul îi păzește “cu grijă și încrâncenare nesfârșită”, arătând într-un fel ca și concluzie că deși suntem ființe superioare – coroana creaturilor Sale în unele situații suntem (limitați), nu putem face nimic “însă văd” (vedem doar).

Asemeni lui Blaga este preocupată și de condiția trecătoare a omului pe pământ, care se naște, trăiește și moare, se recunoaște pe ea însăși a fi „nisipul clepsidrei”,” omul fir de nisip și țărână este” care tainic măsoară timpul, foarte filosofic spunând că noi nu putem deveni Timp „numai în cădere” și cum timpul se identifică cu infinitul, el însuși fiind categorie infinită, așa și omul numai prin moarte poate să se nască la Viață (Condiție). Poeta începe cu ea, cu sinele său, în această definire a condiției mântuirii în Timpul veșnic care presupune însă mai întâi „cădere” (moarte) spre înviere/Viața.

În Requiem, liturghisește pomenirea tatălui său, vrednicul slujitor, suferitor pentru credință, începătura a tot binele din viața poetei, prin aceasta ea are ocazia să sfințească puterea cuvintelor, pecetluind astfel cu ele memoria veșnică a părintelui său drag, neînțeleș de unii dar “Definitiv întinerit după plecare “, care avea un suflet frumos ca de copil spune poeta, „Copilul cu numele tată”. De veți avea credință cât un bob de muștar, veți zice munților mutați-vă și ei se vor muta “zice Evanghelistul, cea mai de preț virtute credința poate fi înăscută, dobândită sau cultivată, Ana Blandiana dobândește această vie credință, din însăși mărturia ei poetică despre tatăl “Credea că munților dintr-un moment în altul/Picioare ca păianjenilor le vor crește/Și vor umbla după credința sa, totul este posibil celui ce crede. Tot aici un alt simbol relevat este credința în înviere și viața veșnică care apare însă într-o altă formă “Credea că viața, ca semințele-ngropate/Naște în anii următori păduri... /toți cei care viețuiesc pe pământ într-o zi vor muri “se-ngroapă ca semințele”, pentru ca mai apoi să învieze pentru că ciclul viața-moarte se repetă continuu. Ca într-o rugăciune smerită poeta se roagă inclusiv îngerilor, ca protectori umani, să fie cumiți, să nu-i tulbure somnul tatălui care crede și dincolo de această viață, semn că, identitatea întru credință se transformă odată cu moartea, cu trecerea dincolo, într-o ființă umană spiritualizată, dar pe deplin conștientă, “sufletul nu moare”, dincolo de dimensiunile acestei vieți.

Asemeni lui Ioan Alexandru mare eremit al satului românesc și al credinței și bineînțeleș și lui Blaga pentru care satul era “centrul întregii lumi, al universului”, și Ana Blandiana își recunoaște obârșia țărănească, faptul că satul este vatra civilizației, ea însăși recunoaște că este știută de pe acum sintagma că „veșnicia s-a născut la sat”, dar mai ales recunoaște că „fiecare venim dintr-un sat – unii direct, alții trecând prin părinți, /, fiecare este dator să privească fericit obârșia sa, să nu se dezică de aceasta ca să se poată întoarce la origini, fericiți putând să se-ntoarcă oricând”. Dezrădăcinarea sau nerecunoașterea originilor este cumplită chiar exasperantă “Pe crengile sângelui depărtate, subțiri/în loc de pășuni, și semințe, și cai cunoscând/ajung să se aleagă doar cu “alcoolul cuvântului extras din acestea/”. Într-o lume plină de neliniști și nesiguranță, ea dorește cu patimă și dor, să întoarcă drumul părinților “Vreau drumul părinților mei să-l întorc, /Vreau satul cu sunetul lacrimii mele, Poteca din holde știută din somn/Și reîntoarcere vorbelor în lucruri/”. Ca un mit personal poeta întrevide o legătură consangvinică, spirituală și cu cei plecați “dincolo”, care-i cunosc pașii asemenea cu-ai lor”. Cu siguranță poeta deplânge plecarea de acasă, din sat, unde este puritate, naturalețe, liniște, adevărul este nepervers, toți se cunosc inclusiv” poteca din holde știută este din somn”.

O veritabilă ars poetica se regăsește în „Tu ești somnul” prin care poeta se confesează pur și simplu, își expune crezul, se autodefiniște ca persoană, mărturisindu-ne parcă împlinirea cu vrednicie a Legii hristice a Iubirii. După cum se vede poeta cunoaște cuvintele Fericitului Augustin „iubește și fă ce vrei!” Ea știe să-și iubească aproapele” ca pe sine însuși”, prin această iubire ea se situează deasupra „vrăjmașilor” pentru că ea vede în toți chipul lui Hristos, spunând „Cei ce mă urau m-au iubit cel mai tare”, este oarecum o contradicție, cum poți să-l iubești pe cel ce-ți face rău, omeneste vorbind, dar poeta urmează exemplul lui Hristos, care spune în marea durere a Sa, dar cu multă iubire „Tată, iartă-le lor că nu știu ce fac!”

Ea știe că trebuie “să trăiască toate iubirile – ca va veni momentul suprem, când spune ea “trec dincolo cuprinsă de zăpadă (adică în lumea rece a mormântului cu trupul și în veșnicie cu sufletul)/Spre inima celui din urmă labirint/Unde m-așteaptă o dreaptă judecată/Care-o să mă găsească vinovată/Poate/Și-o să mă pedepsească pentru toate/Iubirile pe care le-am netrăit, dormind/”, ea vede iubirea ca jertfă, se jertfește prin iubire iubind pe cei ce n-o iubesc, astfel își câștigă iubirea divină, printr-o splendidă “imitatio christi”, o imitare a lui Hristos care o îmbogățește și-n același timp o umple de bucurie.

Relevant în “Cel ce mă visează” este faptul că Ana Blandiana scoate la lumină identitatea, egoul său religios, ea are conștiința unicității sale (în virtutea creației toți suntem unici) dar și a valorii ei artistico-umane. Dintr-un alt poem aflăm că ea are o mare iubire, trăiește cu o mare iubire în suflet pentru aproapele, pentru semenii, devine astfel o făclie aprinsă, o persoană care practică asceza prin iubire, știe că forța iubirii ei este vindecătoare, și că prin poemele sale ea poate remedia ceva, are acea conștiință valorică a identității proprii spunând că „Cel ce mă visează/încearcă poate/Să-și răscumpere sufletul astfel, /... /pentru a se purifica/”. Știe că trăiește o asceză, pe care la un moment dat o crede „ciudată”, știe că a venit în lume cu un scop, anume acela de a aduce bucuria prin poezie, sensibilitate, inefabil pentru celălalt iar la capătul acestui drum al vieții ne așteaptă mântuirea, veșnicia și că noi unii prin alții ne mântuim, crede că e pricină de mântuire pentru alții zicând smerindu-se „Eu sunt

numai un personaj secundar/, în viața aceasta zicem noi, /La capătul căreia, îl așteaptă/(pe semen)/Pace poate/și har/”.

Așadar, lăudând miracolul lumii dar și bucuria simplă din ea și-n același timp descoperind aproape toate complicațiile și chiar dedesubturile lumii¹⁷, poeta cu „chip de stareță tânără” (E.Simion), în poezia ei deși nu este teolog știe să teologhisească și în cel mai rafinat mod cu putință, poezia ei “dansează dar dansul nu este numai un joc, este și o gândire a jocului “. Este o tragedie în alb, un desen pe o frunză transparentă, un bocet într-o cascadă de lumină”¹⁸.

Bibliografie

- Ana Blandiana, *Cele mai frumoase poezii*, ed. Albatros, 1978;
E.Simion, *Sfidarea Retoricii*, Cartea Românească, București, 1985;
Tudor Vianu, *Filosofia Culturii*, Ed. Eminescu, București 1982;
Ioana Em. Petrescu, *Configurații*, Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1981;
Eugen Barbu, *O istorie polemică și antologică a literaturii române de la origini până în prezent*, Ed. Eminescu, 1975, București;
Ion Holban, *Literatura Română de azi. Poezia Proză*, ed Tipo Moldova, Iași 2012;
Eugen Simion , *Sfidarea realității*;
Ana Blandiana, *Fals Tratat de manipulare*, Ed, Humanitas, București, 2013;
Al. Piru, *Istoria Literaturii Române de la începuturi până azi*, Ed. Univers, București, 1981.

¹⁷ Eugen Simion, *Scriitori români de azi*, pg. 204

¹⁸ Idem., pg .213-221